

DOSTOPNOST KNJIŽNIC

...med zakonodajo in prakso

Andreja Albreht, Zavod DOSTOP

KONVENCIJA ZN O PRAVICAH INVALIDOV

Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov

5.pravilo: **DOSTOPNOST**

Gradbeni zakon

Zakon o izenačevanju
možnosti invalidov

Zakon o uporabi
slovenskega znakovnega
jezika

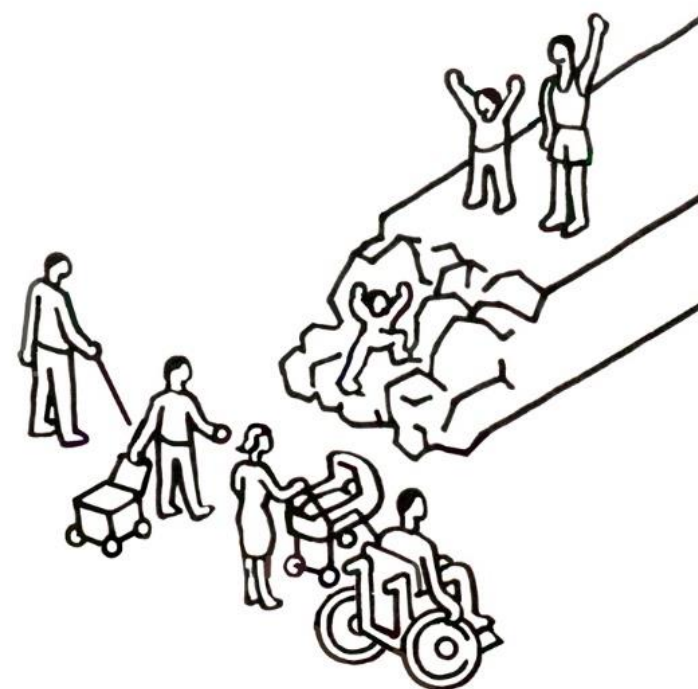
Zakon o dostopnosti
spletišč in mobilnih
aplikacij

...

BISTVO?

Nihče ne sme biti prikrajšan pri dostopu do storitve /prostora/ informacije samo zaradi njegove oviranosti/invalidnosti.

KAKO TO DOSEČI?

---

novogradnje

prenove, dozidave

prostori v obstoječih in
zavarovanih objektih

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

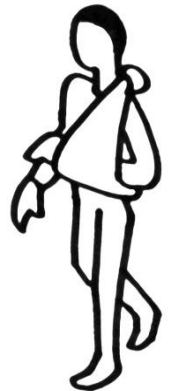
Projektant mora načrtovati po načelih univerzalnega oblikovanja.

Univerzalno oblikovanje je oblikovanje prostorov, informacij in storitev tako, da lahko do njih dostopajo in jih uporabljajo vsi, ne glede na njihovo trajno ali začasno funkcionalno oviranost.

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Univerzalno oblikovanje je oblikovanje prostorov, informacij in storitev tako, da lahko do njih dostopajo in jih uporabljajo vsi, ne glede na njihovo trajno ali začasno funkcionalno oviranost.

GRADBENI ZAKON:

- Univerzalna graditev je ena od bistvenih zahtev pri načrtovanju, gradnji in uporabi objektov.
- Novogradnje, rekonstrukcije, spreminjanje namembnosti, vzdrževalna dela
- Standard SIST ISO 21542

15. člen

(bistvene in druge zahteve za objekte)

(1) Objekti morajo izpolnjevati bistvene zahteve glede na namen, vrsto, velikost, zmogljivost, predvidene vplive in druge značilnosti objekta ter druge zahteve.

(2) Bistvene zahteve za objekte so:

1. mehanska odpornost in stabilnost,
2. varnost pred požarom,
3. higienska in zdravstvena zaščita ter zaščita okolja,
4. varnost pri uporabi,
5. zaščita pred hrupom,
6. varčevanje z energijo in ohranjanje toplote,
7. univerzalna graditev in raba objektov,
8. trajnostna raba naravnih virov.

(3) Druge zahteve so posebne funkcionalne, okoljske in druge lastnosti, ki jih morajo tudi izpolnjevati posamezne vrste objektov.

(4) Objekti se rekonstruirajo, vzdržujejo ali se jim spreminja namembnost tako, da so izpolnjene bistvene in druge zahteve, ki veljajo v času spreminjanja objekta, pri čemer se preverjanje izpolnjevanja teh zahtev omeji na tiste bistvene in druge zahteve, ki so predmet spreminjanja objekta.

(5) Zahteva glede izpolnjevanja bistvenih in drugih zahtev iz prejšnjega odstavka se ne uporablja, če je to tehnično neizvedljivo ali povezano z nesorazmernimi stroški. Pri spreminjanju objektov se ne sme poslabšati gradbenotehničnega stanja objekta.

(6) V objektih, varovanih na podlagi predpisov s področja varstva kulturne dediščine, lahko projektirane ali izvedene rešitve odstopajo ali ne dosegajo predpisanih bistvenih in drugih zahtev, če to izhaja iz mnenja ali pogojev pristojnega mnenjedajalca za področje kulturne dediščine, pri čemer z odstopanjem ne smejo biti neposredno ogroženi varnost objekta, življenje in zdravje ljudi, sosednje nepremičnine ali okolje.

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

---

1. Projektanta opozorimo na spoštovanje bistvene zahteve “univerzalna graditev”:
  - napišimo poseben poudarek v projektni nalogi!
  - na dostopnost opozarjamo v več fazah projekta

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Pogoste pomanjkljivosti pri načrtovanju, na katere moramo biti pozorni.

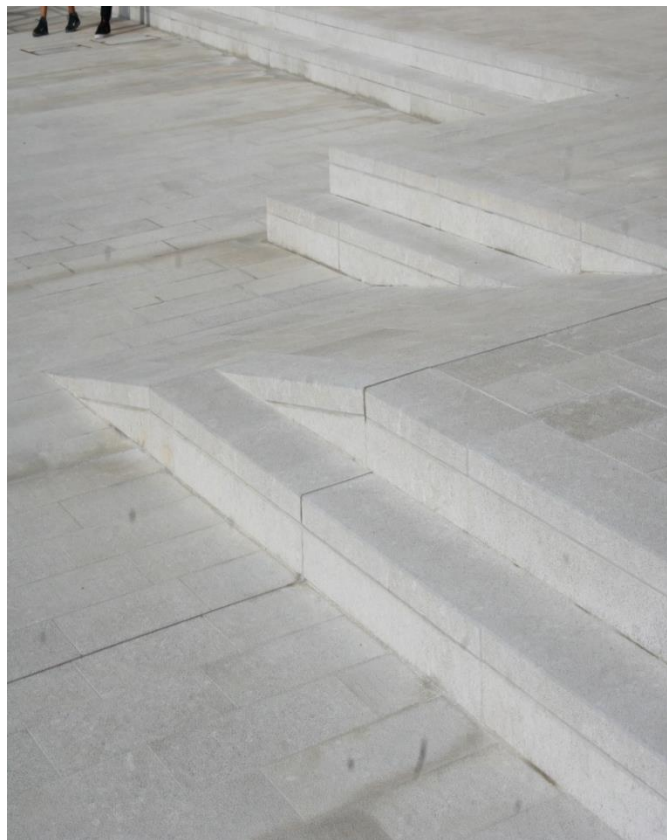
Neprimerna “invalidska” oprema

Vrtljiva vrata

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Pogoste pomanjkljivosti pri načrtovanju, na katere moramo biti pozorni.

Nezaznavni robovi stopnic

Steklene stene na poti

Zelo odsevni materiali

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Pogoste pomanjkljivosti pri načrtovanju, na katere moramo biti pozorni.

Neprimerna oprijemala, ki ne omogočajo oprijema.

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Načrtovanje orientacije obiskovalcev in dostopnost informacij je neločljiv del načrtovanja novogradnje ali prenove objekta!

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Pogoste pomanjkljivosti pri načrtovanju, na katere moramo biti pozorni.

Neprimerna podlaga.

Nezadosten kontrast.

Odsevnost, bleščanje.

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Pogoste pomanjkljivosti pri načrtovanju, na katere moramo biti pozorni.

Težko berljive in težko razumljive informacije.

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Slušna zanka

Ilustracija: James Provost

Prostori, kjer potekajo predavanja, morajo omogočati spremljanje dogodkov tudi osebam z okvaro sluha.

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Dobro usposobljen uslužbenec lahko reši večino težav z dostopnostjo storitev.

Če je le omogočen dostop do njega...

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Pogoste pomanjkljivosti pri načrtovanju, na katere moramo biti pozorni.

Previsok pult

Ovire na poti?

Onemogočena komunikacija (stekla) ?

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

---

1. Projektanta opozorimo na spoštovanje bistvene zahteve “univerzalna graditev”:
  - napišimo poseben poudarek v projektni nalogi!
  - na dostopnost opozarjamo v več fazah projekta
2. Načrt lahko damo v pregled strokovnjaku za dostopnost, ki:
  - opozori na pomanjkljivosti in neskladja z zakonodajo,
  - pripravi načrt dostopnosti objekta v posebnih primerih
3. **ZELO POMEMBNO:** Po izvedbi ohranjamo prostor dostopen, kot je bilo načrtovano!

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Zagotavljanje dostopnosti se ne zaključi z načrtom!

KAJ MORAMO VEDETI PRI PRENOVI/NOVOGRADNJI?

Zagotavljanje dostopnosti se ne zaključi z načrtom!

KAJ PA KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH?

Kako zagotoviti dostopnost v knjižnicah, ki niso predvidene za prenovo ?

JAVNI OBJEKTI

Novogradnja

Prenova

Vzdrževalna dela

Obstoječi objekt,
ki se ne spreminja

GRADBENI ZAKON

ZIMI

Do leta 2025 morajo biti
dostopni vsi objekti v javni rabi.

PRESOJE OBJEKTOV z vidika dostopnosti

- Pregled dostopnosti storitve, informacij in prostorov
- Program ukrepov, s katerimi se bo izboljšala dostopnost (nujni ukrepi, priporočeni ukrepi, nasveti v primeru prenov)

USTREZNO UVAJANJE NOVOSTI

- tehnologija
- novi pripomočki
- usmerjevalni sistemi
- nove storitve

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

ALI LAHKO DO STORITVE (VSEBIN) PRIDEJO VSI

ne glede na to, kako se gibljejo, vidijo, slišijo, razumejo?

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Navadno ne moremo zagotoviti dostopa do vseh prostorov, vendar...

KAJ JE ZA JAVNOST NAJPOMEMBNEJŠE,
do česa je treba nujno zagotoviti dostop?

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Kje je vhod?...

...sprejemni pult, WC...

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Pogosto ne moremo zagotoviti samostojnega dostopa za vse uporabnike, zato razmislimo:

KATERE PRILAGODITVE SO NUJNE

za varno uporabo in osnovni dostop do storitev in informacij?

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Pogosto si ne moremo privoščiti popolne prenove, vendar...

NA KAKŠEN NAČIN LAHKO ČIMPREJ ZAGOTOVIMO OSNOVNI DOSTOP
z najmanj posegi in najmanjšimi stroški?

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Brezžični sistemi za izboljšanje poslušanja

Predlogi kompromisnih rešitev

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Zvonec za priklic pomoči osebja.

Predlogi kompromisnih rešitev

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Označevanje

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Če vidimo
prilagoditve, še
ne pomeni, da je
objekt dostopen.

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Presoja dostopnosti objekta

Zelo pomembno je, da presojo izvaja usposobljen izvajalec, ki sodeluje z lokalnimi reprezentativnimi invalidskimi organizacijami!

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

PRESOJE OBJEKTOV z vidika dostopnosti

- Kako dostopne so obstoječe storitve in informacije?

USTREZNO UVAJANJE NOVOSTI

- tehnologija
- novi pripomočki
- usmerjevalni sistemi
- nove storitve

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

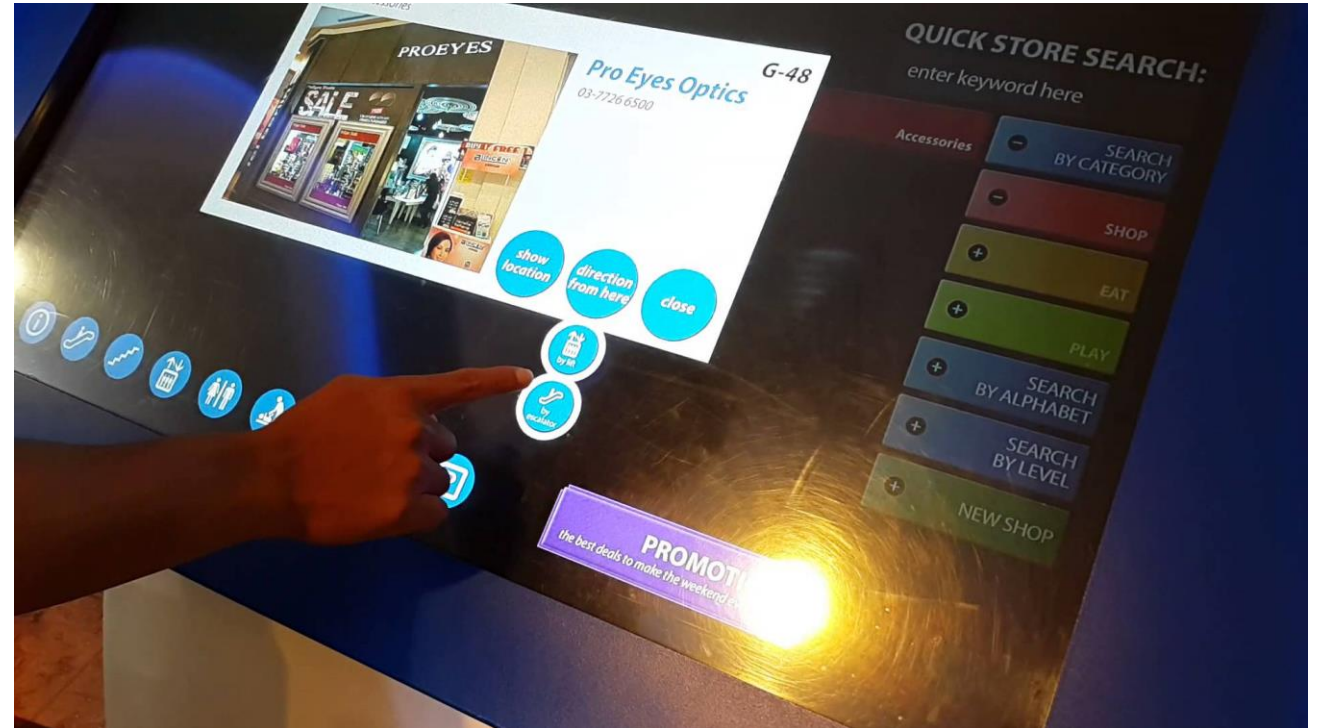
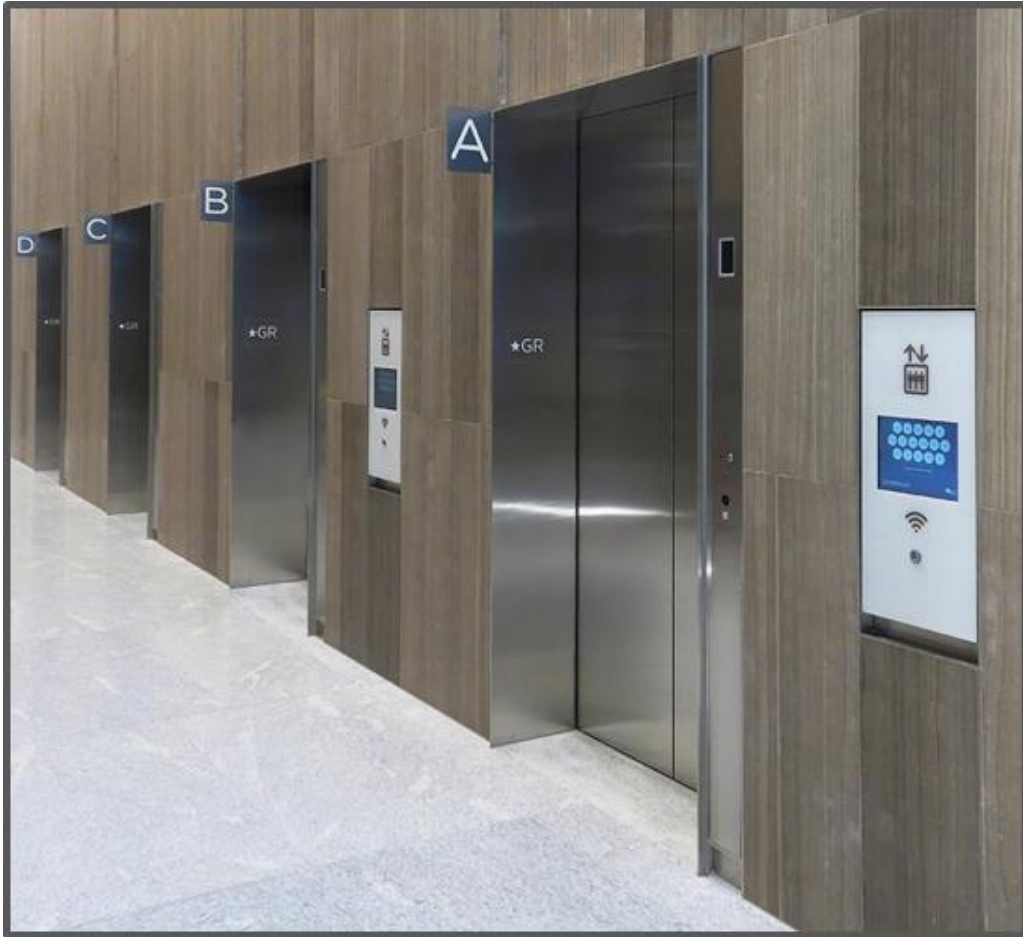

Ustrezno uvajanje novosti

ALI JE STORITEV / TEHNOLOGIJA / POSODOBITEV,
ki jo uvajamo, DOSTOPNA VSEM?

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Ustrezno uvajanje novosti

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Ustrezno uvajanje novosti

ZELO POMEMBNA JE DOSTOPNOST SPLETNIH STRANI IN APLIKACIJ!

- Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (ZDSMA)
- Standard WCAG
- roki: september 2020 za prilagoditev spletišč, objavljenih pred 23. septembrom 2018; junij 2021 za mobilne aplikacije.

KNJIŽNICE V OBSTOJEČIH OBJEKTIH

Ustrezno uvajanje novosti

NA KAKŠEN NAČIN LAHKO ZAGOTOVIMO
da so novosti dostopne vsem?

Posvetovanje s svetovalcem za dostopnost

- Kje so lahko težave in kako jih rešimo?
- Katere tehnološke prilagoditve so možne?
- Kako zagotoviti dostopnost pri zelo kompleksnih stvareh?

KAKO TOREJ IZBOLJŠATI DOSTOPNOST?

Sodelovanje stroke in uporabnikov za učinkovite in povezane rešitve pri načrtovanju novih prostorov in programov ter pri prilagajanju obstoječih.

KAKO TOREJ IZBOLJŠATI DOSTOPNOST?

Izobraževanja zaposlenih
za delo s strankami z oviranostmi!

Več informacij:
Zavod DOSTOP
info@dostop.org
031 803 343
041 989 345